

OSZK

HÍRADÓ

3

VI. ÉVFOLYAM • 1963 • SZEPTEMBER

T a r t a l o m j e g y z é k

TOMBOR TIBOR: Új épületünk műszaki berendezéseiről -----	65
NAGY Károlyné: A szolgálati betűrendes katalógus rekonstrukciója -----	68
Szakmai továbbképzésünk formái az új oktatási évben -----	70
Egy érdekes Lobacsevszkij-szerzemény - <u>Varga Sándor Frigyes</u> -----	71
Perenczyné Wendelin Lidia-Pügedi Péterné-Somogyi Andrásné: A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1958-1960. - Ism. <u>Kürtés Julia</u> -----	72
Pipics Zoltán: A könyvtárság gyakorlati szótára - Ism. <u>PI</u> -----	73
Hírek az osztályok munkájáról -----	74
SEBESTYÉN Géza: Olvasószolgálati problémák a nyugat-európai nagykönyvtárakban -----	76
Külföldi könyvtárak szabályzataiból. A Lenin Könyvtár kéziratfeldolgozási utasítása. Moszkva, 1955 - Cs.cs. -----	79
Észrevételek az "Olvasóforgalmi statisztikák egyszerűsítése" c. cikkhez - <u>Kemény G. Gábor</u> -----	81
Igy nem utaztunk Szófiába - <u>Gombocz István</u> -----	84
Angliai pillanatképek - <u>Szász Magda</u> -----	86
Bamus: A himlő. Regényrészlet -----	88
Szakszervezetünk jegyzőkönyveiből -----	91
KISz-hírek -----	94

Borítófedélen: ifj. Heltai Gáspár 1592-ben Kolozsvárott megjelent - Cisio-jának szeptember havi illusztrációja.

Az
Országos Széchényi Könyvtár
Pártszervezetének és
Szakszervezeti Bizottságának
lapja

Szerkesztő Bizottság:

Bánlaky Éva, Borsa Gedeon
Csapódi Csabáné, Gombocz
István, Horváth Viktor (fe-
lelős szerkesztő), Papp
István, Somkuti Gabriella

Szerkesztők

Papp István-Somkuti Gabriella

Kiadja az Országos Széchényi
Könyvtár Szakszervezeti Bi-
zottsága, Budapest VIII. Mu-
zeum körút 14/16.

Felelős kiadó:

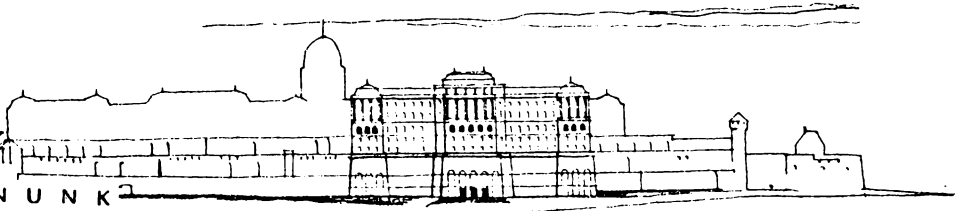
Horváth Viktor

Országos Széchényi Könyvtár
házi sokszorosítása
Budapest VIII. Múzeum utca 3

Lapzárta: szeptember 24.

Épülő

ÚJ OTTHONUNK

T o m b o r T i b o r

ÚJ ÉPÜLETÜNK MŰSZAKI BERENDEZÉSEIRŐL

Az "OSzK Híradó" ez évi júliusi számában utaltunk arra, hogy a Budavári Palotában épülő új otthonunk épületgépészeti tervezése is folyamatban van.

A napirenden lévő gépészeti tervezési problémák sokrétűek és bonyolultak. Nem egy esetben éppen könyvtárunk új otthonában kerül sor hazánkban először egy-egy gépészeti berendezés vagy készülék alkalmazására. Miután részletes műszaki és szakmai tapasztalatok nem mindig állnak rendelkezésre, rendkívül sok gondal, töprengéssel jár a tervezés.

Egy időben folyik a függőleges és vízszintes személy-, teher- és könnyű könyvszállító liftek, transzportörök, a távbeszélő, jelzetközlő, olvasóhívó, továbbá a betörésjelző és riasztó, valamint a személyi hívó berendezések tervezése. Rövidesen sor kerül a beépített televíziós ellenőrzési rendszer programjának kialakítására is. Folyamatosan kívánjuk ismertetni ezeknek az érdekes berendezéseknek a legfőbb jellegzetességeit, hiszen új otthonunk minden nagy és kis problémája között, amely érthetően érdekli könyvtárunk minden dolgozóját.

HOGYAN JUT EL AZ OLVASÓ KÉRÉSE
az olvasószolgálattól a raktárba?

Első helyen a Siemens-rendszerű elektromos raktári jelzetközlő berendezés tervének néhány részletét ismertetjük. E berendezést a rendkívül bonyolult raktárrendszer tette szükségessé. Az új raktár magja a két (egyenként 11 szintes) acél- és vasbetonszerkezetű raktártorony, melyeknek 4 alsó szintjét az u.n. "bekötő" raktárrész fogja össze. E hatalmas "U"-alaku szerkezetre szinte "ráül" az épület VII. szintjén a nagy olvasói tér, amelynek északi, déli, keleti és nyugati peremén (a központi teret lezámítva) tetőraktárak foglalnak helyet. A "U"-alaku szerkezethez, a Dózsa György-téri felőli oldalán, a négy szintes u.n. "nyugati raktár", az Oroszlán-udvar felőli oldalán pedig a Kisnyomtatványtár és a nagytengelytávolságú hírlaptári raktárak csatlakoznak 4-4 szintjükkel. Az alapkérdés tehát az: hogyan lehet eljuttatni a VII. szint nagy olvasói teréből az olvasók kéréseit az épület sajátosságaiból kifolyóan bonyolultan telepített raktárak valamennyi szintjére. Felmerült a csőposta gondolata, azonban új épületünk-

ben a távolságok és a szintkülönbségek olyan nagyok, hogy a biztonságos üzemelés előfeltételeit nem lehet megvalósítani. Így jutottunk el az elektromos távirógéphez.

A KÖZTI III.számú Irodája és a Postai Tervező Iroda tervezőmérnökével a Központi Táviróhivatalban tett látogatásunk során működés közben szemlélhettük meg a Siemens-rendszerű elektromos géptávirókat. Meggyőződhattünk arról, hogy ezek a készülékek kiválóan megfelelnek majd könyvtári jelzetközlésre.

Az egész berendezés egy meghatározott kapacitású központból, valamint terszerűen telepített olyan állomásokból (gépegységekből) áll, amelyek mind adásra (jelzettovábbításra), mind pedig vételre egyaránt alkalmasak.

E látogatás után dolgoztuk ki a részletes tervezési programot, amelyet a felügyeleti hatóság jóváhagyása után juttattunk el a tervezőkhöz. Ez a program a következő alapvető szakmai-funkcionális követelményeket írja elő: lehető leg-
osendesebb üzemelés; a közölt raktári jelzetnek vagy szövegnek egyidejűleg 3 példányban való rögzítése; az egyes állomások egymást kölcsönösen hívassák; a hívás tényét az olvasói terekben elhelyezett készülékek fényvel, a raktáriak pedig a fel-felvillanó fényen kívül a helyiség méreteinek megfelelő hangerejű, megszakításokkal u.n. "zúmmogó" hanggal is jelezzék.

A teljes hálózatot a beköltözés időszakára ki kell építeni, annál is inkább, mert mind az igényesen kialakított épületben, mind pedig a raktárakban a beköltözés után nem szabad véséssel járó vezetékeket telepíteni. Az olvasói tereknek az összes raktári szintekkel való összeköttetése hálózatilag tehát már eleve megtörténik. Ehhez a hálózathoz a beköltözés időpontjában csak annyi állomás csatlakozik, amennyit az állomány szükségessé tesz. További állomások bekapcsolására csak későbbi időben kerül sor, amikor egy-egy raktári terület "könyvtári megszállása" vagyis állománnyal való feltöltése megkezdődik.

Maga a készülék alakjára nézve olyan mint egy közönséges írógép. A papír, amelyre a szöveg kerül, az A/4-es szabványnak megfelelő szélességű de több méter hosszú tekerospapír. Az első és második példány hátlapja indigóval bevont, a szöveg tehát egyidejűleg három példányban készül el. Minden raktári szint állomásának és minden olvasói térnek meglesz a maga hívójele (betű vagy számjelzet, vagy a kettő együtt). Az olvasó kérdőlapját átadja a teremfelügyelőnek, aki a raktártelepítési jelzetkönyv alapján megállapítja, hogy a kért dokumentum melyik raktári szinten található. Bekapcsolja a készüléket, hívja az adott raktár-szintet. A berendezés önműködően visszajelzi, hogy a vevőállomás működőképes, várja a jelzetet. A teremfelügyelő lekopogtatja a jelzetet, majd aláírja önmagát, tehát magadja a "feladó" címét.

A raktáros a fény- és hangjelre a készülékhez siet. Letépi a három példányban kiállított kb. 20x15 cm-es papirosikot. Az egyik szelvényt megfelelő tasakban a kiemelt kötet helyére teszi örjegyként, a másikat a készülék melletti dobozban helyezi el. Ez utóbbi arra szolgál, hogy ennek alapján számolhassanak

WZL IZ KULONVUTERENEN OLIVSUTERENOL

el a raktári adminisztrátorok az olvasóteremmel. A harmadik szelvény a könyvet kíséri. Ha a raktárban a kért kötet nincs a helyén, a raktáros a távirógépen jelzi a kérő szolgálati helynek, hogy a kötet pld. köttetésen van.

Az olvasói térbe érkezett könyvről a fényhívóberendezés értesíti az olvasót. Erről legközelebb számolunk be.

Nagy Károlyné

A szolgálati betürendes katalógus
re k o n s t r u k c i ó j a

Örömmel tölt el mindnyájunkat az a tudat, hogy könyvtárunk új otthonának építkezési munkálatai a pontos, gondos, sok körültekintést igénylő tervezésnek megfelelően folynak. Lelki szemünkkel már látni véljük az Országos Széchényi Könyvtár gyönyörű, korszerű és impozáns új épületét.

A külső építkezéssel párhuzamosan megindult a belső felkészülés is, amihez ugyancsak hosszú évek munkájára van szükség. Az állománygyarapítás, felvilágosító és tájékoztató szolgálat színvonalasan csak úgy tud működni, ha a katalógusokra biztosan támaszkodhat. A jó katalógus az alap, amelyre a sokrétű, bonyodalmas könyvtári munka épül. Ez a közismert tény állította az érdeklődés középpontjába katalógusaink kérdését. Már a vizsgálódás kezdeti szakaszán kitűnt, hogy elkerülhetetlen lesz bizonyos - a gyarapítási és feldolgozó munkáknál állandóan használt - katalógustípusok megkettőzése, mert az olvasószolgálati katalógusok a hetedik, a szolgálati katalógusok a negyedik szinten nyernek majd elhelyezést.

Célszerűségi szempontok miatt betürendes katalógusaink kerültek előtérbe, ugyanis a nem fényképezett müncheni katalógust kivéve ez az egyetlen katalógustípus, melyből két példánnyal rendelkezünk. Sajnos az említett két katalógus nem azonos igényeknek megfelelően készült. A szolgálati katalógus építése 1936-ban párhuzamosan indult az olvasószolgálatival, azzal a különbséggel, hogy itt csak alaplapok kerültek beosztásra. A kezdeti elképzelések szerint a katalógizálók segédeszközüül szánták, mivel a szerzeményezők ugyanis kizárólag az első emeleten elhelyezett, egyetlen példányban készült müncheni anyag katalógusában tájékozódhattak. Az évek folyamán az adráman készült kartonok katalógusa megnőtt, s a kurrens gyarapodás mellett a régi állomány tekintélyes része is re-katalógizálásra került, mégis a kontrollálók az emeleten elhelyezett katalógusokat voltak kénytelenek igénybevenni munkájukhoz, mivel csak a két katalógus / a nem fényképezett müncheni és az adráman készült kartonokból álló/ együttes anyaga biztosíthatta a pontos eredményt. Ezért a szolgálati katalógus kiegészítésének szüksége a gyarapítás szempontjából korábban nem merült fel. Ez a katalógus jelen állapotában a korszerű feldolgozó munka céljainak is csak korlátozottan felel meg. A Várba való költözéskor mind a gyarapítás, mind a feldolgozás szempontjából teljes értékű szolgálati betürendes katalógussal kell a

könyvtárnak rendelkeznie, ezért visszamenőlegesen ki kell egészíteni melléklapokkal, utalókkal.

A mennyiségi és minőségi analízis folyamán kiderült, hogy sok évre terjedő munkával kell számolnunk. A katalógus bővítésére vonatkozó számításokat az adréma-lemeztár alapján végeztük el. A helyrajzi számok ugyanis nem vezettek volna reális eredményhez még a régi, monografikus számsorban sem, mert sok, egymás mellé került részczes sorozat, továbbá a kolligátumok egy raktári jelzeten állanak, nem is szólva a folytatásos művekről, melyeknek pontos száma kizárólag a lemezanyag mennyisége alapján adható meg. Eszerint a rekonstrukcióra váró tételek száma 500 000. Az ujonnan megrendelendő levonatok várható száma 300 000 karton; ehhez hozzá kell még számítani azokat a régi katalógus-kartonokat, melyeket a szabvány előírásai szerint fejelni kell, kb. 70 000 darabot.

Elkészültek a melléklapok, utalók, hivatkozások, valamint a katalógusszerkesztés szabályzatai, és a munka már közel egy éve folyik. Jelenleg a szolgálati betűrendes katalógus két részre oszlik: egyik részleg a régi, csak alaplapokból álló katalógus, mely a rekonstrukcióval párhuzamosan fogy, a másik az új, mely a már melléklapokkal készülő kurrens anyag és a rekonstruált címleírások fő- és melléklapjait tartalmazza.

Befejezésül annyit, hogy a munka nem látványos, nem mutatós, mégis érdekes és szép, mert a régi, nem teljes címleírások korszerű szempontok szerint való átalakítása és elrendezése rengeteg olyan problémát rejt, melyekben határozotlan és világosan dönteni kell, s megkülönböztetni a lényegest a járulékostól. A katalógusrekonstrukció nagy volumene és határidős volta miatt a Feldolgozó Osztály a felkészülés időtartama alatt szünetelteti a rekatalogizálást. Még így is további munkaerő-átcsoportosításra volna szükség, hogy a felköltözés időpontjára a szolgálati katalógus az állománygyarapító és feldolgozó munka teljes értékű segédeszközevé válhassék.

könyvtárunk munkájáról

SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSUNK FORMÁI az új oktatási évben

Könyvtárunk továbbképzése is az iskolai évhez igazódik, így az őszi beállítással ismét napirendre került a szakmai tudás, felkészültség fejlesztésének kérdése. A képezési utasítás által előírt könyvtárosi szaktudást az egyetemen és a középfokú tanfolyamokon lehet elsajátítani – számos dolgozónk élt is ezzel a lehetőséggel – ugyanakkor nem kisebb feladat a megszerzett szakmai ismeretek további szélesítése és mélyítése. Éppen ezért foglalkozott könyvtárunk kollégiuma legutóbbi ülésén a továbbképzés tartalmi és szervezeti problémáival és az OSzK dolgozóinak belső továbbképzésével kapcsolatosan a következő alapelveket szögezte le.

A továbbképzés tematikájának a könyvtár legfontosabb feladataihoz kell kapcsolódnia. Helytálló az a követelmény, hogy dolgozóink érdeklődésüknek megfelelő témákkal foglalkozzanak, meg kell azonban találni a dolgozók érdeklődése és a könyvtár érdekei összehangolásának módját. A továbbképzés keretében alkalmat és lehetőséget kell nyújtani egyes dolgozóinknak arra, hogy bizonyos feladatokra felkészüljenek és az elsajátított ismeretek alapján reális perspektíva nyíljanak előttük. Ezért a képzés szempontjaira ügyelni kell a résztvevők kiválogatásánál. Nem lehet egyetérteni a továbbképzés kizárólagosan előadásos módszerével, ami a hallgatóság passzivitásához vezet. Alkalmazni kell olyan formákat is, melyek a résztvevők aktivitásán alapulnak. Helytelen a szervezésben egyedül az önkéntességre hagyatkozni; a dolgozók felkészültsége nem lehet közömbös a könyvtár vezetősége számára, hiszen a továbbképzés befektetés, amelynek kamatoznia kell.

Ez alapelvekből kiindulva a Kollégium három továbbképzési forma megszervezését határozta el.

1. A tájékoztató előadásorozat egyrészt könyvtárunk soronlévő feladatairól, az új nemzeti könyvtár kialakításának kérdéseiről, az egyes gyűjtemények, osztályok munkájáról, másrészt a hazai és a külföldi könyvtárak aktuális problémáiról nyújt ismereteket. Célja a könyvtári kollektíva szakmai érdeklődésének felkeltése és irányítása. A sorozat havonta egyszer megtartandó előadásairól esetenként adunk tájékoztatást.

2. A könyvismereti kör célja, hogy dolgozóink állományismeretét fejlessze,

különös tekintettel a munka tartalmi színvonalának emelésére és a várbeli szabadpolcos kézikönyvtárak káderszükségletére. Programján szerepel régi állományunkból és új szerzeményeink közül a legfontosabb bibliográfiák, segédkönyvek, kézikönyvek, monográfiák rendszerező, a tájékoztatás, a szerzeményezés, a feldolgozó munka, a könyvtörténet és a bibliofília szempontjait figyelembe vevő ismertetése. Vezetője: dr. Szentmihályi János osztályvezető.

3. A referáló kör könyvtárunk fiatal szakemberei látókörének szélesítését és nyelvtudásának fejlesztését szolgálja. Különösebb témaköri megkötöttség nélkül tartanak referátumokat a kör tagjai a kurrens külföldi szakfolyóiratok cikkeiről és az újonnan megjelent szakkönyvekről. Vezetője: dr. Dezsényi Béla főosztályvezető.

A tájékoztató előadássorozaton minden érdeklődő részt vehet. Előzetes jelentkezésre nincsen szükség. A könyvismereti és referáló körök létszáma korlátozott. A résztvenni szándékozók telefonon v. személyesen az Igazgatási Osztályon jelentkezzenek.

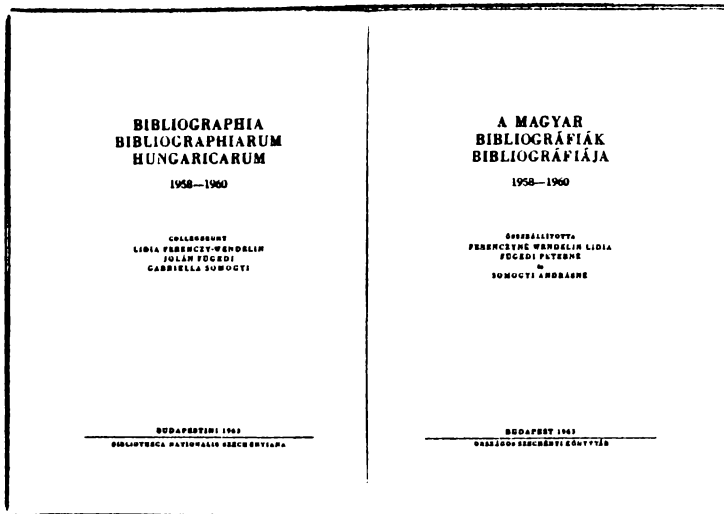
EGY ÉRDEKES LOBACSEVSZKIJ-SZERZEMÉNY

A közelmúltban mind tudománytörténeti, mind hungarika szempontból igen jelentős művel: Nyikolaj Ivanovics Lobacsevszkij /1793-1856/ alapvető geometriai tanulmányainak első fordításával gyarapodott Könyvtárunk állománya. Lobatschefskij, Nikolaj Iwanowitsch: Zwei geometrische Abhandlungen. Aus dem Russischen übersetzt mit Anmerkungen und mit einer Biographie des Verfassers von Friedrich Engel. 1-2. Theil. Leipzig, 1898-1899, Teubner. - Urkunden zur Geschichte der nichteuklidischen Geometrie./ E kiadvány jelentősége mindenekelőtt abban áll, hogy a nyugati tudományos kutatás részére első ízben publikálta a tette hozzáférhetővé az orosz szellemóriás "pangeometriá"-ját.

A mi Bolyai Jánosunk és Lobacsevszkij körülbelül egyidőben és egymástól függetlenül állapították meg az un. abszolút geometriát. Korszakalkotó meglátásuk lényege abban áll, hogy az euklidesi geometria párhuzamos-posztulátumától függetlenül vezetik le a mértan sarkalatos tételeit; a párhuzamos egyenesek metszik egymást a végtelenben. A magyar tudományosság legkiemelkedőbb alkotása: Bolyai János "Scientiam spatii absolute veram exhibens" című műve atyjának "Tentamen" című könyve függelékeként /Appendix Marosvásárhelyt 1833-ban jelent meg. Bolyai és Lobacsevszkij forradalmi meglátásainak első értékelője K.F. Gauss, a matematikusok fejedelme; továbbfejlesztője pedig Bernhard Riemann. Végül még arra kell rámutatnunk, hogy a Bolyai-Lobacsevszkij-féle abszolút és a Riemann-geometria alapján állapította meg Albert Einstein az általános és speciális relativitás elvét. A modern anyag- és atomelmélet eredményei végső fokon az abszolút geometriában gyökereznek.

Lobacsevszkij szóbanforgó munkájával kapcsolatban megjegyezzük, hogy a kiadó-fordító: Friedrich Engel avatott és meggyőző tudománytörténeti értékelést ad kommentárjaiban Bolyai rendszeréről is. E bibliofil jelentőségű könyv az Állami Könyvterjesztő Vállalat egyik antikvárboltjában került elő. - VARGA SÁNDOR FRIGYES

MUNKATÁRSAINK IRÁSAIBÓL

FERENCZY-NÉ WENDELIN Lidia - FÜGEDI Péterné - SOMOGYI Andrásné: A magyar bibliográfiák bibliográfiája 1958-1960. Összeáll.: - - Bp. OSzK, 1963. 420 p.

Ez a kiadvány szinte a teljes hazai bibliográfiai irodalom nemzeti bibliográfiájának tekinthető. Szakrendi felsorolásban szerepelnek benne az 1958-1960-ban önállóan megjelent, vagy rejtett bibliográfiák címadatai, ha azok legalább 20 tételt tartalmaznak.

Aligha akad olyan könyvtáros, kutató vagy olvasó, aki ne legyen hálás azért, hogy ilyen jól tagolt, elemző címjegyzéket kaphat kezébe. E másodfokú bibliográfia száz meg száz munkaórát takarít meg és gyakorlati hasznossága mellett még regisztrálja is azt a tevékenységet, amelyet hazai könyvtárak, tudományos kutató- és tervezőintézetek, a könyvkiadás és kereskedelem, sőt gyárak és vállalatok is folytatnak annak érdekében, hogy mennél jobban tájékoztassák a szakembereket és az olvasóközönséget az irodalom egy-egy szektoráról.

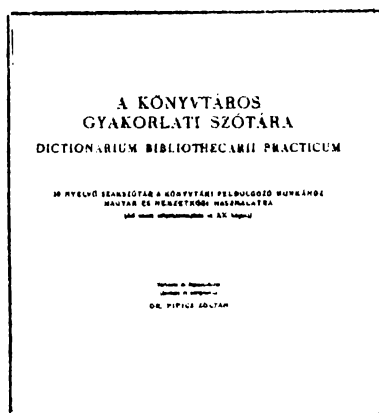
Három évi sokirányú könyvészeti munkája 2191 tételt eredményezett az új kiadványban. Ezekhez csatlakozik még a kötet végén, tételszámozás nélkül kb. 120 olyan periodikus kiadvány címeirása, amelyek rendszeresen közölnek bibliográfiai adatokat. A címeirások alatt rövid megjegyzések közlik, hogy hány tételtől áll a felsorolt bibliográfia, milyen szerkezetű, nyelvű, hazai vagy külföldi anyagot tartalmaz-e stb. s ezzel értékes segítséget adnak a használónak.

A kötet előzménye 1960-ban jelent meg Bélley Pál és Ferenczy-né Wendelin Lidia összeállításában az 1956-1957. évi termésről. Ez az első kötet magyarázta meg előszavában az anyag gyűjtésének, mélységének, rendezésének szempontjait. - Ilyen magyarázat hiányzik az új kötetből, helyes lett volna utalni az előzményre.

Még két apróságban tér el az új kötet az elsőtől: az első függelékben felsorolta a könyvkiadói és kereskedelmi címjegyzékeket is, - az új kötetben ezek nem szerepelnek; az első tartalomjegyzékkel jelent meg, - az új kötetben nincsen.

A formátum és tipográfia mindkét kötetben izléses, áttekinthető. Az összeállítók a nemzeti könyvtár fontos feladatát ahhoz méltó színvonalon oldották meg. Minden hazai könyvtáros kötelessége most már az, hogy ismerje meg, hasznosítsa, terjessze a kutatók és olvasók között a nélkülözhetetlen segédkönyvet.

Megoldásra váró feladat egy maradt hátra: hogyan lehetne gyorsabbá tenni az újabb kötetek megjelenését? ... Bár az 1958. évi termésről sem 1963-ban kaptunk volna ilyen kitűnő adatforrást! - KÖRTÉS JULIA

PIPICZ Zoltán: A könyvtáros gyakorlati szótára. - Dictionarium bibliothecarii practicum. 20 nyelvű szakszótár a könyvtári feldolgozó munkához ... Bp. /1963/, Gondolat. 317 p.

Az elmúlt esztendőben a könyvtártudományi szakszótárak sora rohamosan gyarapodott. Világszerte számos ilyen mű jelenik meg a szakemberek munkájának megkönnyítésére. Az eddig megjelentek többnyire két, legföljebb három nyelven regisztrálják a könyvtártudományi szakkifejezéseket, a vezető világnyelveken: angolul, franciául, németül és oroszul. Hazánkban hasonló munka csak a felszabadulás után indult meg. MORAVEK Endre, WEGER Imre és mások uttörő kezdeményezései azonban többnyire csak sokszorosított formában és alacsony példányszámban jelentek meg.

Az eddig megjelent szakszótárak messzemenő részletezésben tárták fel a könyvtártudományi terminológiát. Pípicz Zoltán ezekkel szemben jobban körülhatárolt, de rendkívül figyelemreméltó célt tűzött maga elé, amikor olyan szótárt kívánt szerkeszteni, amely a könyvtárost a mindennapi gyakorlat nehézségein segíti át. Nemcsak a célkitűzés tekinthető igen szerencsésnek, hanem színvonalasan is valósult meg. Szótárában valóban azokat a legfontosabb és leggyakrabban előforduló kifejezéseket találhatjuk meg, melyekkel a feldolgozó munka során - és ez a szótár elsődlegesen a címleírók számára készült - szinte naponta találkozhatunk. A szótár husz európai nyelv háromszáz szavát állítja előbb betűrendes sorrendbe, majd szinoptikus táblázatba. Úgyes, világosan tagolt jelzésrendszerének segítségével a szótárban szereplő bármely nyelvről bármely nyelvre könnyedén fordíthatunk. Minden nyelvi rész végén függelékben közli az adott nyelv időmeghatározásait, valamint tő- és sorszámjegyeinek feloldásait, valamint a nem latin betűs írásoknak latinra való átírási szabályait.

Pipics Zoltán hosszú évek szorgalmas munkájával gyűjtötte össze szótárának anyagát. Ezt a gondos munkát csak messzemenően dicsérhetjük. Dicséretet érdemel a Gondolat Kiadó is, mely a szótárát világos és tiszta tipográfiával áttekinthető elrendezésben, jóminőségű papíron, szép külalakban bocsátotta közre. Sajnálatos azonban, hogy a szótár ilyen alacsony példányszámban jelent meg, hiszen véleményünk szerint ez még a hazai igényeket sem elégíti ki és nyilvánvalóan a külföld is igényelni fogja.

Engedtessék meg, hogy a szerzőnek azt javasoljuk, hogy hamarosan várható újabb kiadásnál a szótárát jelenlegi terjedelmének legalább kétszeresére bővítse, valamint azt, hogy az európai nyelveken kívül a legfontosabb afrikai és ázsiai nyelveket is illessze munkájába. /PI/

A BÉCSI KÉPES KRÓNICA fényképezési munkálatai a Magyar Helikon kiadványa számára igen jó ütemben haladnak. A tervezettnél kb. egy hónappal hamarabb készülnek el a felvételek, azután a nyomdai grafikusok és retusőrök hosszamunkája következik. Minderről a Magyar Rádió riportban számolt be az Esti Krónika augusztus 30-i adásában. Hasonlóképpen a Képes Krónika fényképezése volt a tárgya az MTI riportjának, - jól sikerült képek láthatók a felvételezés munkájáról több fotovitrinben a városban.

A MAGYAR TELEVIZIÓ ezuttal abból az alkalomból látogatta meg Kézirattárunkat, hogy Eötvös József nálunk levő kéziratának válogatott anyagából az ünnepi megemlékezésre felvételeket készítsen.

GYAKORNOKOKAT VETT FEL az intézet vezetősége az idén már harmadszorra /először 1959-ben, másodszor 1961-ben/, akik a könyvtárosképző szaktanfolyam végzésével párhuzamosan a könyvtári gyakorlati munkával is megismerkednek. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a könyvtár középfokú képzettségű munkaerőszükségletét - gondolva már a várbeli üzemelésre - tervszerűen és időben biztosítsa. A fiatalok gyakorlataikat az első, második és negyedik fősztályon végzik.

ÚJ SZERZEMÉNYEINK

Könyvtárunk RÉGI HUNGARICA-ANYAGA két érdekes művel gyarapodott. Vásároltunk egy antwerpeni kiadású Iulius Caesar-kötetet, amelyet a magyar Sambucus Jánossal szoros kapcsolatban álló Plantin-cég jelentetett meg 1574-ben. A kiadás Sambucusnak egy eddig ismeretlen Caesar-kommentárját tartalmazza függelék gyanánt, "In Comm. I. Caesaris lectiones et spicilegia quaedam" címen. A Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárában eddig nyilván nem tartott Sambucus-mű RMK III. 634a jelzetet kapott.

A XVI. SZÁZADI KÜLFÖLDI MŰVEK rekatalógizálása során került elő Maximili-

nus Transsylvanusnak Szabó Régi Magyar Könyvtárában nem regisztrált munkája: De Moluccis insulis, Magellan Fűszer-szigetekre történt utazásának leírása, amelynek előző kiadásával Dániel György foglalkozott. A mű a Grynaeus-féle *Novus orbis c.* gyűjtemény 1537. évi baseli kiadásában szerepel. A művet RMK. III. 318a jelzettel iktattuk be RMK-gyűjteményünkbe.

JACOBUS DE VORAGINE *Legenda aurea*-jának 1483. évi velencei kiadását magánféltől vásároltuk meg. E műből eddig nem volt példány a magyarországi könyvtárakban.

KÜLFÖLDI LÁTOGATÓINKRÓL

Kedves vendége volt könyvtárunknak augusztusban K.O. Sahova neves Petőfi-kutató személyében. Néhány napos itt-tartózkodása alatt Petőfivel foglalkozó újabb munkájához gyűjtött anyagot. Örömmel fedezte fel Petőriről írt munkájának katalóguscéduláját, amelyről másolatot is készítettünk számára. Elismeréssel nyilatkozott arról a figyelmességről és segítségről, amelyben munkája végzése közben része volt.

Meglátogatta könyvtárunkat a Bolgár Népköztársaság nagykövetének és az Istituto Italiano di Cultura per l'Ungheria vezetőjének felesége is. Más évekhez viszonyítva kevesebb volt a reprezentatív és turista látogató, sokkal több a könyvtáros és az egyetemi oktató. Itt járt az NDK tudományos akadémia könyvtárának vezetője, egy lengyel könyvtáros csoport, a British Museumból A.H. Chaplin ur, három amerikai könyvtáros, egy bratislavai kartársnő, négyen Weimarból, egy könyvtáros a berlini egyetemi intézetből, a lipcsei Egyetemi Könyvtár egy dolgozója, egy hallei könyvtároshallgató, a helsinki Egyetemi Könyvtár igazgatója J. Vallinkoski ur, Novi Sad-ból két jugoszláv kartársunk, és az IFLA két képviselője: J. Więder és A. Thompson ur.

Említésre méltó egy népes tengerentuli csoport: a New York-i egyetem fiatal művészettörténészei keresték fel professzorukkal együtt könyvtárunkat. Természetes ez évben is sok német, csehszlovák, több finn, svéd, dán, angol és osztrák, sőt két mongol vendég is megtekintette kéziratainkat. Különösen élénk forgalmat mutat a szeptember: csak az első félhónapban tizenegy külföldi látogatónk volt.

FIGYELŐ SZEMMEL

Sebestyén Géza

Olvasószolgálati problémák
a nyugat-európai nagykönyvtárakban

Könyvtárunk főigazgatóhelyettese, dr. Sebestyén Géza ez év tavaszán nyugat-európai tanulmányuton volt. Lapunk mostani és következő számában tapasztalatait rögzítő jelentéséből közlünk részleteket. Szerk.

A nagykönyvtárak olvasószolgálatának ma négy élesen kivehető jellemző vonása van: 1. a nagy tér, 2. a szakosítás, 3. a szabadpolc és 4. a kutatómunka feltételeinek intézményes biztosítása. Nyilvánvaló, hogy a könyvtár társadalmi feltételeinek megváltozása idézte elő a megfigyelhető változást: a korábbinál jóval hatalmasabb olvasóközönségnek kell jóval hatalmasabb irodalmat közvetíteni.

1. Az olvasótér feltűnő növekedését legközvetlenebbül úgy érzékelhetjük, ha időrendben egymás mellé állítjuk pár fontos építkezés adatait. Így az olvasói tér mérete a következő fejlődési vonalat mutatja:

Bern, Landesbibliothek /1931/	- - - - -	448 m ²
Saarbrücken, Universitätsbibliothek/1953/	- - - - -	800 "
Bonn, -"-	/1960/ - - - - -	1 800 "
Frankfurt, -"-	/most épül/ - - - - -	2 500 "
Hamburg, -"-	/tervezés alatt/ - - - - -	4 420 "

A helybenolvasásra biztosított területről azonban a fenti számok teljes képet még nem adnak. Hozzá kell fűznünk, hogy ez a tér nem oszlik különálló, falakkal zárt olvasótermekre, hanem egységes egész, amelyet állványokkal /legfeljebb részben üvegfalal/ bontanak kisebb egységekre. Ez a flexibilitás azért fontos, mert így az olvasószolgálat bármikor átrendezhető, az új szükségletekhez mérten módosítható, csupán a mobil állványokat kell máshova helyezni.

Itt jegyzem meg, hogy az egész épületre jellemző, amerikai rendszerű flexibilitással sehol sem találkoztam, ellenben az olvasói-tér részflexibilitása elfogadott elvnek tekinthető.

2. Az olvasószolgálat szakosítása épp ezekben az években tör teljesen keresztül. Jellemző pl. hogy a háború óta emelt új francia egyetemi könyvtárak /Caen, Dijon, Orsay, stb./ még a hagyományos szerkezetet /hallgatók olvasóterme, professzorok olvasóterme, folyóiratolvasó/ mutatják, vagyis szakosítás nél-

kül épültek, ugyanekkor a párizsi Könyvtári Igazgatóságon megismert "új koncepció" lényege épp a szakosítás. Az 1962-ben elfogadott egyetemi könyvtári-típus-terv ennek az alapján áll. A mai felfogás szerint csak az alsóéves hallgatóknak szükséges /és lehetséges/ általános olvasó /tankönyvekkel, a vizsgákhoz kívánatos irodalommal/, ez lehetőleg a földszinten, a bejárathoz közel legyen. A felsőéveseknek és professzoroknak szakolvasótermek egész sorát kell létrehozni, hogy a tudomány mai szakosodásával a könyvtár lépést tartson. Humán vonatkozásban hat, természettudományiban négy szakolvasóterem szükséges. /Ezek legcélszerűbb helye az első emelet./

Humán olvasótermek: - történelem - földrajz - filozófia, pszichológia, szociológia - klasszikus nyelvek és irodalom - francia nyelv és irodalom - modern külföldi nyelvek és irodalom.

Természettudományi olvasótermek: - geológia, ásványtan, paleontológia - biológia, állattan, növénytan - fizika és kémia - matematika.

Németországban ugyancsak e fordulatnak lehetünk szemtanúi. A bonni új egyetemi könyvtár /megnyit 1960-ban/ még nem szakosít, a most épülő frankfurti és a tervezés alatt álló hamburgi azonban határozottan áttért a szakosítás rendszerére. Kiegészítő példaként említem meg, hogy kibővítés előtt áll Svédországban az uppsalai egyetemi könyvtár épülete. Ide is öt szakolvasót terveznek.

3. A szabadpolc elve először a közművelődési könyvtárakban tört keresztül s a tudományos könyvtárak eleinte kétellyel fogadták. Az imént említett bonni egyetemi könyvtár még megelégedett a hagyományos olvasótermi "kézikönyvtárral" 20 000 kötetben. Az épülő frankfurti egyetemi könyvtár már ennek több mint hat-szorosát állítja polcokra /120 000 kötet felett/. Érdeemes ideiktatni a francia előírásokat:

Történelem	30 000 kötet
Földrajz	15 000 "
Filozófia, pszichológia szociológia	25 000 "
Klasszikus nyelvek	20 000 "
Francia nyelv és irod.	30 000 "
Modern nyelvek és irod.	<u>30 000 "</u>
Humán tudományok összesen:	150 000 kötet
Geológia, ásványtan, paleontológia	20 000 kötet
Biológia, állattan, növény- tan	30 000 "
Fizika és kémia	30 000 "
Matematika	<u>20 000 "</u>
Természettudományok összesen:	100 000 "

Személyes megrígyeléseim szerint a szabadpolc előnye a tudományos könyvtárakban is szembeötlők. Az olvasóknál szinte kiküszöbölődik a várakozás, nem is szólva arról, hogy mennyivel jobb a polcról válogatni, mint a katalógus útján tartani a kapcsolatot a raktárral. Ugyanakkor a raktári szolgálat is nagy mértékben tehermentesül.

4. A kutatók ellátása ma minden tudományos könyvtárban különös gondoskodás tárgya. Míg régen ők tették a könyvtárlátogatók zömét, ma igen széles tömegek áramlanak be világszerte a könyvtárakba s a kutatás nyugodt feltételeit csak különleges intézkedésekkel lehet biztosítani. Tekintettel arra, hogy az új Nemzeti Könyvtárra is egyrészt a jelenleginél nagyobb tömegek, másrészt a kutatás erősebb hangsúlya lesz jellemző, fokozott figyelemmel kellett kísérem építési és szervezési konzekvenciáit.

Először egy negatívum tűnt fel. A hagyományos egyetemi könyvtárak professzori olvasóterem létesítésével akarták a kérdést megoldani. Világszerte általános jelenség azonban, hogy ezek a professzori olvasók üresek. Ok: nem lehet őket felszerelni megfelelő méretű kézikönyvtárral, segédapparátussal.

Ma a kutatók elhelyezésének következő módjait lehet látni:

a/ Külön mezőny az olvasóteremben. Abból a célból, hogy a kézikönyvtárat, általában a könyvtár segédapparátusát a kutatók is használhassák, ugyanakkor azonban zavartalanul dolgozhassanak, több könyvtár az olvasóteremben speciális kutatói mezőnyt alakít ki. Leggyakoribb az a megoldás, hogy a kézikönyvtár állványai a terem belsejében futnak végig s azt egy keskenyebb és egy szélesebb mezőnyre osztják. A keskenyebb mezőnyben nagyobb méretű, egyszemélyes asztalokat állítanak fel könyvtartóval, fiókokkal, zárral. Ide kerülnek a kutatók. Ezt láttam pl. a göteborgi orvoskari könyvtárban s a bonni egyetemi könyvtárban /"Raum für bevorrechtete Benutzer"/.

b/ Kutatófülkék az olvasótermektől függetlenül. Sok helyen kísérleteznek velük. Stockholmban a Királyi Könyvtárban most építenek az alagsorban, az uppsalai egyetemi könyvtárban 13 darabot, az új hamburgi egyetemi könyvtárban 15 darabot terveztek stb. Ahol már megépítették, az a tapasztalat, hogy gépelelési munkához kitűnő, kutatásra kevésbé kedvelik. Magam általában a kutatófülkéket üresen láttam. A valószínű ok ugyanaz lehet, mint a professzori olvasóterem néptelenségéé: izolálva van a kutató az olvasóterem apparátusától.

c/ Olvasótermi kutató boxok, fülkék. Az említett nehézség kiküszöbölésére számos olyan kísérletet láttam, amely a kutatófülkének az olvasóterembe való valaminő betelepítését célozta. A lundini egyetemi könyvtárban a kutatószobák az olvasóteremből nyílnak. A berlini egyetemi könyvtár bibliográfiai terme két részre válik: a nagyobbikban szabályos olvasótermi berendezés, a kisebbikben, az egyik fal mentén sorban fülkék a kutatóknak. Kutatói boxokat látni a caeni nagy olvasóteremben s a brüsszeli Királyi Könyvtár folyóiratolvasójában. A fran-

cia egyetemi könyvtári országos títusterv szerint a jövőben minden szakolvasóteremben boxokat kell beépíteni /pl. a történelmi szakolvasóba hatot, a külföldi irodalom olvasótermébe nyolcat/. Ezek a boxok vagy alacsonyabb fallal elválasztott fülkék szépen beilleszkeszhetnek az olvasóterem enteriőrjébe s a bent dolgozóknak minden tekintetben a legnagyobb kényelmet biztosítják.

Kiegészítőleg meg kell még említenem három olyan további jellemző vonást, amelyek - bár nem egyenrangúak a fentiekkel - mégis igen tanulságosak.

5. A kialakított nagy olvasói tér esztétikai és hangulati okokból is erős bontást kíván. Enélkül egyhanguvá válnék s az olvasó számára nyomasztó, álmosító vagy idegesítő hatással lenne. A monotónia feloldására használt eszközök: a/ galériák, b/ eltérő formájú és színű butorok, c/ aszimmetrikus elrendezés. Mind Német-, mind Svéd-, mind Franciaországból bőven idézhetők példák.

6. Kimentek a forgalomból a sokszemélyes asztalok. Még az egyetemi könyvtárak hallgatói olvasótermeiben is az egyszemélyes asztalok felé mutat a fejlődés, jelenleg Németországban a kétszemélyes, Franciaországban a háromszemélyes asztalok vannak többségben. Kétoldalas ültetéssel új könyvtárat már nem rendeznek be. Megjegyzendő, hogy az egyszemélyes asztal felé való törekvés még a közművelődési könyvtárakra is jellemző.

7. Igen nagy hangsúly esik a kontroll kérdésére. Ez összefügg a szabadpolc rendszerrel, amelynek velejárója, hogy az olvasó bizonylat nélkül kapja meg a könyvet. Az ellenőrzés egyik rendszere az, hogy minden szakmezőnyben külön felügyelő üljön, aki egyuttal a referenz munkáját is ellátja. /Ez valósult meg a nyugat-berlini Amerikai Emlékkönyvtárban./ Egy másik törekvés azokat az utakat-módokat keresi, amelyek a felügyelőszemélyzet növelése nélkül adnak megoldást. Tapasztalt lehetőségek: a/ erős bemeneti és kimeneti kontroll, b/ sárt állványok közbeiktatása /főleg a kisméretű könyvek, mint zsebszótárak, utikalauzok részére/ a szabadpolc mezőnybe, c/ ipari televízió /az új hamburgi egyetemi könyvtárban az ellenőrző fülkéből fogják kontrollálni az egész olvasói területet./

KÜLFÖLDI KÖNYVTÁRAK SZABÁLYZATAIBÓL

A Lenin Könyvtár kéziratfeldolgozási utasítása.
- Moszkva, 1955 -

Korunk könyvtárügyének egyik legjellemzőbb vonása az, hogy a könyvtáros az olvasó, a kutató igényeit a legmesszebbmenően igyekszik kielégíteni. Ez az alapgondolat vonul végig a Lenin Könyvtár kéziratára számára 1955-ben kiadott feldolgozási utasításon is, amelyet most a berlini Staatsbibliothek németre fordított s amelynek egy könyvárusi forgalomban nem kapható példányát dr Karl-Heinz Hahnak, a weimari Goethe-und-Schiller Archiv vezetőjének szivességéből nyári németországi utamról magammal hozhattam.

Ezt a feldolgozási utasítást tapasztalatszerzési céllal fordították németre, minthogy Weimarban is most dolgoznak egy hasonló feldolgozási utasításon. E tapasztalatok nekünk is kapóra jönnek, hiszen nemrégiben tértünk át az összefüggő egészet alkotó kéziratgyűjtemények együtt tartására.

Nagy általánosságban megállapíthatjuk, hogy elgondolásaink sok alapvető hasonlóságot mutatnak a Lenin Könyvtár kéziratárának feldolgozási szabályaival; ez magából a tárgy azonosságából is következik. Nem szabad viszont elfelejtenünk, hogy egy arányaiban, volumenében sokkal nagyobb anyagokkal dolgozó kéziratár számára kialakított feldolgozási rendszer nálunk például nem minden vonatkozásában szükséges vagy megvalósítható. Amit viszont tanulhatunk belőle az az, hogy anyagunknak még az eddiginél is alaposabb megismerésére, méghozzá értékelő megismerésére kell törekednünk, hogy olyan leírást és olyan katalógust készíthessünk a kutatók számára, amely egy-egy anyagban teljes, kritikai eligazodást biztosít. Ennek az eligazodásnak legfőbb eszköze a moszkvai Lenin Könyvtár kéziratárának gyakorlatában egy-egy részletes, ismertető-leírás minden egyes nagyobb, összefüggő kéziratgyűjteményről. Ennek a leírásnak három fő része van: az első leltárszerű felsorolás a gyűjteményen belüli felállítás sorrendje szerint; ehhez egy teljes, minden lényeges adatot tartalmazó betürendes mutató csatlakozik; ezeken kívül készül még egy ún. "Überblick" - áttekintés az egész anyagról, amely ismerteti a provenienciát, az értékes darabokra felhívja a figyelmet és közli mindazokat az adatokat, melyeket a feldolgozás közben az anyagról meg lehetett tudni. Ennek a három példányban készülő segédletnek egy példánya - bekötve - a kutatók rendelkezésére áll, a másik két példány belső használatra szolgál. Emellett természetesen katalógus-cédulák is készülnek minden egyes kéziratról, mégpedig kétféle betürendes - egy szerzőszerinti és egy címszerű - katalógus számára. Az érdekesség kedvéért megemlítjük, hogy az anyag rendezéséről, feldolgozásáról állandóan munkanaplót vezetnek, ebben megindokolják a munkafolyamat, az elrendezés mikéntjét és bevezetnek minden, az anyagról időközben szerzett értesülést. A feldolgozás elkészülte után ezt a naplót segédletként az anyaghoz csatolják.

Kiemeljük még a feldolgozási utasításnak azt a vonását, hogy bár mindig hangsúlyozza a leírás ill. a katalóguscédulák teljes tartalmi és formai egységességének elvét, mégis szükségesnek tart bizonyos rugalmasságot, ami kéziratot anyagnál indokolt is. Így nem fordulhat elő az, hogy egy-egy kéziratnak valamilyen lényeges vonására nem mutat rá a katalógus, mert az a lényeges vonás olyan különleges, hogy nem volt rá "szabály". - Cs.Cs.

VITAVITAVITA

É s z r e v é t e l e k az "OLVASÓFORGALMI STATISZTIKÁK EGYSZERÜSÍTÉSE" c. cikkhez

Nagy érdeklődéssel olvastam Papp István cikkét. Fejtegetéseit igen figyelemre méltóknak tartom. Nem kétséges, hogy olyan statisztikai felmérési módszert ajánl, amely minden tekintetben megérdemli, hogy azzal érdeme szerint foglalkozunk. A cikkiró módszerében elsősorban azt tartom igen jelentősnek, hogy számításai és eljárása alapján milyen gyorsan és világosan rajzolódik elénk az "alapgrafikon", a tárgyalt olvasótermeket látogató közönség számszerű megoszlása, általános érdeklődése, a könyvhasználat maximum-minimum mérlege. Az ilyen "gyors felmérések" tehát nemcsak érdekesek, elgondolkodtatók, de jó kiindulópontot adnak a Várépületbe való készülés esztendeiben a kérdéssel összefüggő feladatok tovább munkálására.

Papp István kétségkívül korszerű eljárása fontos lépést jelent előre az általános könyvtári forgalmat meghatározó arányszámok gyors kimutatásában, s ha ez az eljárás valóban olyan lényeges munkaidő-megtakarítást is jelent, amit egyébként vitatandónak tartok, nem vitás, hogy kísérleti alkalmazása elől elzárkozni nem lehet és nem is lenne indokolt.

Előre bocsátva tehát, hogy a jelentős statisztikai leegyszerűsítésre irányuló kísérletet olyan kiinduló pontnak tartom, amely mellett nem lehet megjegyzés nélkül elmenni, az újszerű és szellemes statisztikai felmérési kísérlet, mint szükséges és fontos, de nem egyedüli statisztikai felmérési eszköz elfogadásával, ajánlom a cikk írója és az olvasószolgálati statisztikai kimutatásokat készítő munkatársak figyelmébe az alábbiakat. Természetesen kissé szélesebben vizsgálva a tárgykört mint azt a cikkiró teszi.

1. Meglepett, hogy az újszerű statisztikai felmérési vizsgálat egyelőre csak a nagy olvasóterem és a tudományos olvasó adataira támaszkodik. A hirlaptári olvasóterem adatairól például a visszatekintő felmérés nem szól. A zárómunkaként adott megállapítást, hogy ui. "a Hirlaptár forgalmának mérésénél viszont ez a módszer alkalmazhatónak tűnik", nem érzem eléggé körülhatároltnak, konkrétanak. Nem tudom lényegében mire is vonatkozik, hiszen a "hirlaptári forgalom"-ba nyilvánvalóan a kölcsönzés adatai is beleszámítanak, amit viszont másutt - kizárólag a két olvasóterem forgalmi adatairól szólva - nem említ. Meg kell vallanom, nélkülöztem általában a szakgyűjtemények idevágó adatait, mert a felsoroltak nél-

kül nehéz teljes áttekintést nyernünk könyvtárunk tényleges látogatottságáról, a látogatók érdeklődéséről, a használt kötetek /könyvtári egységek/ számáról, jellegéről. - Ezért, mielőtt még rendszeresen megkezdéné az említett közönségszolgálati statisztikai alapszámok kiszámítását, megítélésem szerint elkerülhetetlenül szükséges lenne, hogy az alapfelmérést visszatekintő /vagy ha ez egyéb okok miatt nem lehetséges/ a napi statisztikai kimutatásokra támaszkodva, de mindenesetre nagyobb időszakot alapul véve, kiterjessze a nagyolvasóterem forgalmi adatain kívül könyvtárunk közönségszolgálati funkciót végző minden munkaterületére. A statisztikai tudománynak /segédtudománynak/, - s vajon kétségbe vonná-e valaki a korszerű statisztika tudományos szerepét és jelentőségét - alaptétele, hogy a felmérést lehető sokoldalúan s főként a megvizsgálendő terület egészén kell elvégezni. A mi esetünkben tehát: minden ide sorolható könyvtári területen és vonatkozásban el kell végezni. Különbön egykönnyen az a félreértés merülhetne fel, hogy a könyvtár-statisztikus különbséget tesz az egyes olvasótermek statisztikai adatai között, ami nyilvánvalóan nem szándéka.

2. Köztudomású, hogy a könyvtári statisztika az utóbbi években jelentős leegyszerűsítő változáson ment keresztül. Az elrendelt leegyszerűsítések egyre-sze azonban nem minden tekintetben szerencsés, egészségben pedig - sajnos ki kell mondanom - nem segítenek hozzá a való helyzetkép megismeréséhez. Messzire vezetne - s ez ebből az alkalomból nem lehet célom - hogy részletező vizsgálat tárgyává tegyem azokat a kérdéseket, amelyekre közönségszolgálati statisztikánk vagy egyáltalán nem ad választ vagy nem kielégítő választ ad. Papp István kérdés-feltevése azonban megnyugtat abban a tekintetben, hogy egy-két idevágó problémát megemlítek, talán ez is meghallgatásra talál és sikerül kissé kiszélesítenünk a remélhetően kialakuló vitát.

Hangsúlyozom csak egy-két észrevételt teszek, ismételve, hogy magam is őszintén támogatom mindenféle észszerű egyszerűsítést. Azt azonban már kevésbé támogathatom, hogy a könyvtárat látogató olvasókat mindössze három, vitatható jellegű kategóriába soroljuk, hogy újabban a "tudományos kutató" kategóriát olyan szélesre tárjuk, hogy csak az nem fér bele, aki nem akar, hogy az "egyetemi hallgató" és az "egyéb" kategória semmiféle további eligazítást nem ad. Az első kategóriára visszatérve szinte érthetetlennek tartom, hogy miért nem tüntetjük fel az olvasótermeket /kivált a hirlapolvasót/ egyre nagyobb számban látogató újságírókat, publicistákat, miért idegenkedünk attól, hogy statisztikánk tükrözze az igen jelentős számú nőolvasók arányát, miért nem tesszük kissé értelmesebbé, tartalmilag tagolttá az "egyéb" kategóriát. A cikk írása közben a felmerült kérdésekről elbeszélgettem a hirlap-reference munkatársaival. Beszélgetés közben felmerült, hogy egyes német könyvtárak 17 foglalkozási kategóriát is feltüntetnek. Gondolom, mi ennek a jó egyharmadával, hat-hét legfontosabb kategóriára való bontással is megelégedhetnénk, de ebben a laza állapotában a foglalkozási statisztikai bontás nem maradhat.

3. S ha már a "bontás"-nál tartunk, legyen szabad megjegyeznem, hogy az olvasott anyag jellegét tükröző jelenlegi kategorizálás sem elégti ki a minimális

statisztikai igényt sem, valamivel több tehát itt is jó lenne, a valamivel kevesebb pedig - aminthogy erről is hallottam egyet s mást - előbb-utóbb látszat számításokhoz illetve torz helyzetképhez vezetne, ami nyilvánvalóan nem érdeke senkinek.

4. A nagyobb olvasói forgalmat márcsak a tárolt anyag természetéből következően sem bonyolító egyéb szakgyűjteményeknél a pusztá számszerűség gondolom nem elegendő statisztikai értékmérő. Külön megbeszélést kívánna, hogy az illető terek szakemberei a maguk közönségforgalmának, könyvtári egységforgalmának és az ezzel összefüggő tudományos munkának érzékeltetésére milyen reális mérési formát tartanak alkalmasnak.

5. Befejezésül: Papp Istvánnak az olvasótermi statisztikák egyszerűsítéséről szóló módszere kivált a távlati tervezés számára nyújt máris olyan értékes irányszámokat, hogy a módszer további kísérleti folytatása, korszerű továbbfejlesztése/ mint előljárójában említettem/ elsőrendűen fontos. Ezt a leegyszerűsített statisztikai felmérést azonban csak akkor érdemes szélesebb alapon elvégezni, ha a vizsgálat tárgyául szolgáló alapként olyan statisztikára támaszkodhat a vizsgáló, amely megfelel a korszerű könyvtári statisztika alapkövetelményeinek.

Ami pedig a jövőt illeti: egyfelől a közönségszolgálati statisztikák belső megigazítására, másrészt belátható ideig az így megigazított rendszeres statisztika és a "szűrőpróbás" eljárás párhuzamos alkalmazására, együttthaladására van szükség. Kétségtelen, hogy a jövő fejlődés az eddiginél pontosabb felmérésekre alapozott, de technikailag a leegyszerűsített eljárás irányába mutat. Ez az út azonban - olvasószolgálati statisztikáink vonatkozásában - egyelőre e statisztikák szerény mérvű konkrétábbá tételének fázisán át vezet. Ez a párhuzamos statisztikai munka egyébként fokozottan szükséges lesz a Várépületben eltöltött első évek statisztikai kimutatásainál, melyekre - a döntően megváltozó körülmények következtében - a korábbi évek átlagszámai aligha lesznek mérvadók. -
KEMENY G. GÁBOR

Levelesládánkól

IGY NEM UTAZTUNK SZÓFIÁBA

Lázasan fekszem otthon, nagy oltáshólyagokkal a karomon. Kiváló alkalom arra, hogy megírjam a Híradónak: hogyan maradtunk le tizennégyen az IFLA idei szófiai konferenciájáról? - Közben időnként szól az ágyam mellett a telefon, Szepesinével értekezünk arról, hogy a konferencia végeztével Szófiából ma Pestre érkező Vallinkoski finn könyvtárigazgató be van-e oltva? Becsempésszük-e a Royalba, hiszen ott rendeltünk neki szobát vagy esetleg hozott camping-felszerelést? Szófia telefonál: ne menjünk ki eléje a repülőtérre! A Kulturális Kapcsolatok Intézete táviratoz: fogadjuk őt könyvtárosok dísz-századával! Közben újabb telefon: Vallinkoski megérkezett, kofferje nem. Szepesiné és Hámori Béla behozzák a vendéget egy maszek-Wartburggal, mert szombat dél van, beviszik a Gellértbe, ahol mesél Szófiáról és az IFLA idei tanácsüléséről, melyet nehezen bár, de nélkülünk is megtartottak ...

Ugy kezdődött a dolog, hogy kb. fél évvel ezelőtt a Magyar Könyvtárosok Szabó Ervin Köre váratlanul egyszer ismét újjászületett. Egyesek kételkedtek a siker felől, de dr. Székely Sándor, az OODK igazgatója és a Kör új titkára programot dolgozott ki, szekciókat szervezett és kiadta a jelszót: vegyünk számosan részt az IFLA 1963. évi konferenciáján. Lehetőség is nyílt arra, hogy ne csak az elnök egyedül utazzon ki, mint eddig Varsóba, Malmóbe, Edinburghba és Bernbe, hanem többen, hogy az egyidejűleg folyó bizottsági üléseken megfelelően képviselhesük a magyar könyvtárosegyesületet. A Kör választmánya lelkesedett, a Minisztérium támogatást ígért s bár hivatalos kiküldetési költségek nem mutatkoztak a láthatáron, az önköltséges jelentkezők mégis szaporodtak. Kialakult a mezőny: orvosi könyvtárakból hárman, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárból hárman, az Országgyűlési Könyvtárból - beleértve az igazgatót - hárman, továbbá az Országos Pedagógiai Könyvtár igazgatója, az Akadémiai Könyvtárból egy, a KMK-ból kettő, az OSzK-ból egy könyvtáros.

A szófiai rendezőség arcizma sem rándul, amikor a 15 főnyi csoportot bejelentjük és kérdezi, hogy akarunk-e potom 30 dollárért a konferencia után Várnába repülni és vissza? A hivatalos meghívólevélre viszont nem nyom pecsétet, ezért a budapesti bolgár nagykövetség egy hétig nem ad olyan irást, ami feltétele az utlevélkéérésnek. Némi biztatásra azután mégis meggondolja magát, a Minisztérium jóváhagyja a csoportot, az utlevélfolyamat a Bulcsu-utcában megindul és a Vörösmarty-utcában ér véget. Közben ugyanis sikeres akció zajlik le: kivételesen en-

gedélyezik, hogy kollektív utlevéllel is utazhatunk Jugoszlávián keresztül. Erre ugyanis egy napig, Románián keresztül közel 3 napig tart az út. Ehhez persze értekezletek és főleg fényképek kellenek, de az OODK szervezőgárdája remekül működik, folytonosan körtelefonál, az egyik munkatárs az utlevélosztályon is besegít. Megvesszük a vasuti jegyet és ahányan vagyunk, annyiféle összegű levát igénylünk. Sőt, a program szerint visszafelé megállunk Belgrádban, így némi dinárt is kapunk. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár különrepülőgépet rendel a Malévtól, amivel majd Szófiából Várnába repülünk. Ennek mindenki örül, végül mégis lemondjuk az egészet, mert sokba kerül és hátha pont aznap lesz rossz idő? Közben a könyvtárigazgatók benyulnak a jutalomalapokba és kisebb-nagyobb összegekkel támogatják a kiküldötteket.

Folynak a szakmai előkészületek is. Felosztjuk az IFLA szekcióit magunk között, összeül a gyermekkönyvtári, olvasószolgálati bizottság stb. Átböngészem az előző, berni ülés elég tekintélyes anyagát, kijegyzem a nemzeti, egyetemi, parlamenti könyvtári bizottságok, a kiadványcsere szekciójának eddigi határozatait, a benyújtott referátumokat stb. A KMK készíti a magyar könyvtárügy 1962/63. évi rövid jelentését, amit Szófiában adunk át és ami majd megjelenik az IFLA "Actes" sorozatában.

Waldapfel Eszter mozgósítja a Gesamtkatalog der Wiegendrucke szakértőt, felkészülünk a várható vitákra, kérdőíveket töltünk ki. Bóday Pál sokszorosítja és szétosztja a berni ülés határozatait, az u.n. hosszútávú programot. Mátrai Lászlótól, a Kör elnökétől hasznos taktikai tanácsokat kapunk. Ő személy szerint nem utazik, mert ugyanakkor Mexikóba várják. Sűrűn levelezünk Szófiával, annál is inkább, mert a szocialista országok különmegbeszélést fognak tartani a konferencia előtt az IFLA tisztujtásával kapcsolatban és a konferencia után, egy szorosabb szocialista könyvtárügyi kooperáció megbeszélése ügyében. Székely Sándor teljes nyugalommal bonyolítja le az ügyeket. Bejelentjük, hogy ő a delegáció vezetője, vele együtt négyen delegátusok leszünk, a többiek megfigyelőként vesznek majd részt.

Több nyugati résztvevő bejelenti, hogy Szófia felé menet megszakítja az utját Budapesten. Számukra vizumot, Royal-szobákat, a Kulturális Kapcsolatok Intézetétől napidíjat szerzünk és programot dolgozunk ki. Előbb Chaplin fut be, a British Museum Könyvtárának igazgatója és felesége, a Munkáspárt képviselője. Chaplin híres szakember, a párizsi katalogizálási konferencia /1961/ főalakja. Ezért azután főleg Domanovszky Ákos és Mátrai László foglalkoznak velük, a Kör fogadást ad, lezajlik az OSzK-látogatás, a Balatonban is megfürdenek. Következik A. Thompson angol és J. Wieder nyugatnémet vendég, az előbbi az IFLA ujonnan megválasztott állandó titkára, az utóbbi a lelépő titkár. Egy fél napon át osznanak-másznak épülő új otthonunkban, Tombor Tibor szakszerű vezetése mellett, alig marad idejük az OSzK-ban az obligát kódexnézegetésre. Augusztus 29-én, csütörtökön reggel mit sem sejtve a Royalban reggelizek velük, majd autós körutal két órán át nézzük a várost, tetszik is nekik Budapest. Este a delegációval ismerkednek a könyvtárosklubban, mesélnek az IFLA-ról és örülnek, hogy ilyen sokan vesznek majd részt Magyarországról ...

Augusztus 30-án, pénteken a két titkár továbbutazik, de mint később kiderül, a Keletin olyan kocsiba szállnak, ami Szófiából jött és nem oda megy és így Kelebia helyett Komáromba érkeznek. Ugyancsak pénteken Székely Sándor repülőre ül, egyóni utlevéllel. Azzal bucsuzunk, hogy mi 14-én vasárnap reggel indulunk, ő majd vár bennünket este a szófiai pályaudvaron.

Augusztus 31-én szombaton becsap a bomba: senki sem utazhat ki az országból, hacsak nincs nemzetközi oltási igazolványa! 10 órára az egész delegáció riadtan összeül, tanácstalanul tanácskozunk. Kapkodunk fűhöz-fához, azaz telefonálunk jobbra-balra, három minisztériumba. Engedjenek ki minket! Nemzetközi ügy! Oltassuk be magunkat testületileg! De hiszen az csak 8 nap múlva, sikeres megeredés esetén jelent igazolványt, addigra pedig lezajlik a konferencia! Most mi lesz? Hiszen már helyjegyünk is van a másnapi Pannonia-expresszre, Szófiában hotelszobák várnak ránk, minden befizetve! Mi lesz szegény IFLÁ-val, ha mi nem vonulunk fel? Még szerencse hogy Székely az utolsó pillanatba kijutott! Közben hírek futnak be az oltóhelyekről: már 500-an, már 700-an állnak sorba! Telefonálunk Szófiába, halljuk, hogy aki mégis elindul, a határról azt visszaküldik. Lassan elül az izgalom és helyébe lép a bizonyosság: az 1963. évi IFLA üléséről ez a 14 fő lemaradt.

Vasárnap azután körtelefon: menjünk legalább tanulmányutra Bulgáriába és ezért a résztvevők oltassák be magukat. A Madách-téren mindenkit megkeresztéznek, csak azután eredjen is meg! A következő héten sűrű karvizsgálatok a hivatali szobák mélyén: hólyagosodsz-e már? Szepesiné gyűjti az egészségügyi adatokat is. Hát nálam alaposan sikerült, így azután volt időm a hosszú történet megírására. Kíváncsi vagyok, hogy beszámolhatok-e majd egy igazi bulgáriai utról?
- GOMBOCZ ISTVÁN

ANGLIAI PILLANATKÉPEK

Majdnem hat hétig tartó utazásomból három hetet töltöttem Angliában, ahol igen kellemesen lepott meg a többek által előre megjósolt ködös idő helyett az állandó napsütés. Szerencsém volt, mert nem kellett esernyővel járnom. Mikor este kilenc órakor megérkeztem, egészen világos volt. Azt hittem, előreigazították az órát. Mivel júliusban csak tíz óra után kezd sötétedni, az angolok kb. éjjélkor fekszenek le, és reggel hétkor, fél nyolckor kelnek. A főbb utvonalaikon egész éjjel nappali világosság és nappali forgalom van. Soha senkit nem láttam sietni, vagy idegeskedni. "Take it easy!" Az angolok általában nem késnek el, a magyarok gyakran. De nincs belőle nagy baj. /Akárcsak itthon/. Még a vonat is le lehet késni, indul utána rövidesen másik. Ezzel el is jutottam a -

KÖZLEKEDÉSHEZ. A villamosok /underground/ nem zsúfoltak, majdnem mindenki ül, még a csúcsforgalmi idő /the rush hours/ alatt is. Az autóbuszról leszállítják a főleg utasokat /akiknek már nem jutna ülőhely/, de senki sem szidja ezért a kalautz, rögtön ott a következő busz. A megállónál türelmesen sorban állnak, senki sem tolakszik. Általában megállapíthattam, hogy a közlekedés,

és dolgozói nem bosszantják az utasokat./Azt hiszem, hogy nálunk sem teszik ezt tudatosan, mindamellett alaposan./A földalatti százhuszas sebességgel megy. A közlekedés nagyon drága, ezért az autó ott nem luxus. Egyszer az autóbuszon ülve látom, hogy szomszédom leszállni készül. Ekkor kezembe nyomott három pennyt. Csodálkozva ránéztem, mire ő is csodálkozni kezdett, mert nem értettem mit akar. Kiderült, azon csodálkozott, hogy én csodálkoztam, vagyis hogy nem voltam tudatában annak a ténynek, hogy ő én általam szándékozott az elmulasztott jegyváltást pótolni. Kérdésére, honnan való vagyok, nem mertem válaszolni. Itt helyénvaló néhány szót -

az ANGOL EMBER jellemzéséről mondani. Az angol határtalan bisalommal van mindenkire, de ha valaki ezzel visszaél, az megszűnik szemében ember lenni. Jóindulatát egyszer és mindenkorra eljátszotta. Nagyon udvariasak és segítőkészek, de tartozkódóak. Soha nem kérdeznek /"don't ask questions"/ és nem is mondanak magukról semmit. Ezért beszélnek az időjárásról. A férfiak a legnagyobb melegben /30°/ is zakóban és nyakkendővel járnak, a nők harisnyát, nagyon magas túsarku cipőt és kalapot viselnek. /Öregek is világos kalapot./

ÉPÍTÉSZET, BERENDEZÉS. London két legrégebbi része a City és a Westminster. Az előbbi keletkezése még Hódító Vilmos idejébe nyúlik vissza, u.i. ő kezdte meg a Tower építését. A többi kerület valamikor egy-egy falu volt, és később az idők folyamán csatolták azokat közigazgatásilag Londonhoz. Innen a város óriási területe. A repülőgép állítólag 10 percig repül London fölött. A középületek mind a központban vannak, ahol viszont lakóházak nincsenek. Nem is lehetne ott lakni a nagy zajtól. A modernebb lakóházak vörös téglából épültek, teljesen egyformák és a külső területeken vannak. Az angol házak mellett egyre inkább tért hódítanak a kontinentális házak /courtok/, melyek központi fűtéses modern lakásokból állanak, de dupla ablak még ezekben sincs. Ezekben a lakásokban főleg idegenek laknak /magyarok is/, az angoloknak furosa lenne, hogy a hálószobák és a lakószobák egy szinten vannak. Mindenütt hideg-meleg vízszolgáltatás van, még a vonaton és a nyilvános mosdókban is. Csak gépesített háztartásokat láttam; a mosógépből a ruhát kivesszik és már csak szárítani kell, minden egyebet a gép végzett el. A legtöbb helyen a padló teljesen be van vonva szőnyeggel, azt oda is szögezik a széléhez, és ott marad a család esetleges elköltözése után is a következő lakónak. A háztartással az asszonyok nem sokat foglalkoznak, hiszen az angol ember alig eszik valamit. Néhány szót -

az ÉTEKEZÉS-ről mégis. A koszt igen izetlen, sovány, állítólag nagyon egészséges; én nem tudom. Mindenesetre előnye az, hogy hizni nem lehet tőle. Sőt jólakni sem. Minden étel "nikotexes." Az tény, hogy rokonaim és barátaim ott látogatásra megfiatalodtak. Én három hétig nem tudtam jóllakni csak a hazaiból.

ÁRAK. Csak a gyarmatokról behozott nyersanyagokból készült, vagy az onnan hozott áruk olcsók /gyapjufonal, kötött áruk, déli gyümölcsök, konzervek stb./ Minden más, a kontinensről, vagy más földrésről érkező importáru és az Angliában előállított készítmény drága, hiszen olcsó munkaerő csak a gyarmatokon van. Azt hiszem azonban, hogy az idegenek szempontjából az angol iparcikkek talán

mégis olcsóbbak, mint a többi nyugateurópai országban, kivéve talán Olasz-és Nyugatnémetországot. A szórakozást, a mozi-, színház- és a hangversenyjegyek árát, valamint a lakbéreket én nagyon drágának találtam. Aki a lakbért nem tudja megfizetni, kilakoltatják.

EGÉSZSÉGÜGY. Az angol betegsegélyző, a "National Help Service" szolgáltatásai kiterjednek a belföldi lakosságon kívül minden külföldre is, mihelyt az ország területére lép. Mondják, hogy sok francia megy át orvosi kezelésre, vagy operációra, de a belföldiek fizetéséből levonják a szolgáltatás díját. Táppénz nincs, egy darabig a beteg teljes fizetést kap, aztán semmit./Az adót is levonják a fizetésből, mely összeg annak kb. egyhatodát teszi ki./

MUZEUMOK, KÖNYVTÁRAK. A muzeumokat és könyvtárakat több hónapig kellene nézegetni, ha valamelyest meg akarnánk azokat ismerni. Én mindössze a British Museumban, a National Galleryben, a Tate Galleryben, a Viktoria és az Albert Museumban, a Senate Houseban /egyetemi központi könyvtár/ és egy kari könyvtárban, valamint a National Central Libraryben /NCL/ voltam. - SZÁSZ MAGDA

Bamus: A himlő
Regényrészlet

Az eddig nyugodt és vidám város hirtelen megbolydult. A Grand Hotelt bezárták és vesztegzárat létesítettek a hegyekben is egy bennlakásos intézetben. A külföldre utazni szándékozók örjögve rohantak mindenféle hivatalos szervhez, de a nemzetközi konferenciák nélkülük kezdődtek meg és nélkülük zajlottak le. - A városban azonban élni akart a ragály fenyegetése ellenére. S szándéka találkozott a közegészségügyi szervek elhatározásával: az illetékes szervek oltóhelyeket létesítettek, a lakosság pedig megtöltötte ezeket.

A család, a hivatal, a város, sőt az ország lakói két nagy csoportra osztottak: az oltottak és nem oltottak csoportjára. Volt még egy harmadik, csoportnak nem nevezhető középréteg is, mely az elkövetkező megbetegedést várva. Persze mind az oltottak, mind a nem oltottak magukat vallották bátraknak. Állításukat érvekkel is alátámasztották, ezzel bizonyítva, hogy végeredményben minden csak nézőpont kérdése. Az oltottak azért voltak bátrak, mert emelt fővel vállalták azon ismeretlen gyötrelmeket, melyek az orvos keze által mérettek rájuk. A daocsa ellenállóak viszont joggal tartottak igényt a bátor névre, mert ők nemhogy az oltástól, de magától a himlőtől sem féltek.

A városra nehezedő veszély nyomasztó légkörében minden megszokott, hétköznapi dolog elvesztette eredeti jelentőségét és új, sajátos értelmet nyert:

mert ugyebár az utca sarkáig kigyózó sor eddig azt jelentette, hogy a Puposhoz akarnak szombat estére jegyet váltani, most viszont osalhatatlanul egy közeli oltóhelyet jelzett;

s ha eddig valakit meglőttek a csuklós buszon s az fölkiáltott, rendreutasították, miszerint "utazzék taxin." Most ellenben, ha ugyanez a személy ugyanott fölkiáltott és hozzátette, hogy "jaj az oltásom" egyszeriben feléje fordult a köz figyelme és érdeklődése, izgalmas véleménycsere indult meg a személyes tapasztalatokról. Ebben minden mondat úgy kezdődött, hogy "az mind semmi, de én ismerek valakit, aki ..."

Dédelgetett jószággá, személyi tulajdonná vált az oltás, mely megeredhetett vagy nem eredhetett meg, lehetett kicsi vagy nagy, fájhatott vagy viszkethetett, de mindenképpen egészen más volt mint a többieké, mert ez az oltás az "én oltásom" volt.

Rugalmasan alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez a rádió is. Kora reggel a vidékiek már Uga doktor előadását hallhatták "himlőoltás falun, tanyán" címmel. Vasárnap déltájban Feoséry így jelentkezett: "A cinizmus, a himlő és az ifjuság" s ünnepélyes hangjában középkori járványok harangzuga remegett. A közkedvelt nyelvhelyességi adás témája ez volt: "A himlő és ragya szavak eredetkéréséhez". Édes anyanyelvünk előéletét elemezve Laurentius tanár ur kifejtette, hogy a himlő szó feltehetően a német "Himmel" szóból származik. Mivel a két szó jelentésstartalma egész közel áll egymáshoz, a jelentésfejlődést nem is elemezte, utalt azonban néhány szóval a törvényes hangfejlődési tendenciákra, melynek során a "Himmel"-ből "himel", "himelő" és "himlő" lett. A szó "himelő" alakban Tinódi Lantos Sebestyén egyik krónikásénekében is megtalálható: "...minekutána az vitézek himelő mián - az várból kirekesztetnek vala ..." Azonban ugyanilyen erős érvek szólnak a himlő szónak a "hámlik", illetve a "himnus" szóból történő származása mellett. A "Himalája" szóból való származtatás gondolata nagyon csábító ugyan, azonban bizvást elvethető, mert e - a irányu hangváltozás a magyarban nem történt.

Akik pedig a monumentális családi hangjátékot kísérték figyelemmel, azok kombinálni kezdtek. Hogy esetleg Varró Icu medika létére a Belklinikán dolgozhatna, így ő is vesztegzár alá kerülne, percre a bizonyos csunya, de széplelkű orvossal együtt s mire a vesztegzárat föloldják végre ismét férjhez menne. A család többi tagjai pedig valami fatális véletlen folytán bár mind megkapná a himlőt, s bele is halnának. Ezzel véget érne a Varró család. A pesszimisták véleménye szerint azonban mindez nem segítene, mert jövő héten Kovács bácsi jólismert hangja szólalna meg a Kossuth-adón 19.25-kor s ezzel kezdetét venné a Kovács-család.

Teltek a korai napok, óriási zivatarok zudultak a városra s drámai gyorsasággal peregtek az események. Mindenki oltásról jött, oltásra várt vagy oltásra ment. Egy élelmes divatdiktátor pedig megkreatálta sikeres új modelljét, a hasított rövidujju blust a "Himlő 1963" néven hozta forgalomba. Aki adott magára valamit, annak az erszényében már ott lapult az oltási bizonyítvány, s a kérőtől a gondos szülők nem azt kérdezték, hogy mennyi a fizetése, hanem azt, hogy van-e oltási bizonyítványa. S ha ez történetesen tengerentúlra szólt, máris kimondták a boldogító igent.

Astán egy napon föloldották a vesztegzárat, megssúntek az oltóhelyek. A város visszazökkent mindennapi, szürke életébe. Ismét rákiabáltak arra, aki méltatlankodott az autóbusszon és újra hosszú sor kigyózott a mozi előtt, ahol ezt a filmet játszották: "Vesztegzár a Grand Hotelben". - Bé

SZAKSZERVEZETI ÉLETÜNK

kérdései

SZAKSZERVEZETÜNK JEGYZŐKÖNYVEIBŐL

SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁG - Szeptember 16-i ülés: Az SzB lapunk 2.számában közölt második félévi munkaterve végrehajtásának egyes kérdéseit és az alapszervezet politikai-ideológiai munkájának tartalmi és szervezeti kérdéseit tárgyalta meg. Ez utóbbira a "szakszervezeti előadássorozat" ismertetése során visszatérünk.

TÁRSADALOMBIZTOSITÁSI TANÁCS - Julius 15-i ülés: A beérkezett kérések alapján 6 dolgozónak 1 550 Ft munkaadói segélyt szavaztak meg, illetve 2 dolgozót 500 Ft rendkívüli szakszervezeti segélyben részesítettek. **Augusztus 12-i ülés:** 6 dolgozónak 1 400 Ft munkaadói, 1 dolgozónak 300 Ft rendkívüli szakszervezeti segélyt szavaztak meg. **Tölgyesi** Lászlóné hosszabb ideig tartó távolléte tartamára az üdülési felelősi teendők ellátásával **Krause** Etá-t bízták meg. A szakszervezeti kedvezményes üdülési beutalók szétosztásáról "Üdülések" címen adunk tájékoztatást.

SZAKSZERVEZETI OKTATÁS - Lapunk 2.számában már tájékoztatást adtunk az 1963/64.év oktatási munkáinak formáiról. A személyes beszélgetéseken alapuló jelentkezések összesítése most van folyamatban, az előadások és tanfolyamok október folyamán kezdődnek. Az alábbiakban a "szakszervezeti előadássorozat" tematikáját ismertetjük. Ez az előadássorozat formáját és tartalmát illetően lényegében könyvtárunkon belüli folytatása a tavalyi, akkor központilag a Budapesti Bizottság keretei között tartott, "könyvtárosi akadémiá"-nak. Tervezett előadásai: "Az ideológiai harc a nemzetközi munkásmozgalom időszeri kérdéseinek tükrében", "Azegzisztencializmus társadalmi bázisa és osztálygyökerei", "Kispolgári eszmények - szocialista életforma", "A természettudomány és az irodalom közötti szakadék áthidalásáról", "Az új magyar regény", "Filmgyártásunk utja", "A korszerű színház", "A Magyar Népköztársaság könyvtárügyének két évtizede és a fejlesztés távlatai". A szakszervezeti politikai iskola anyaga azonos a SzOT által kiadott központi tematikával.

ÜDÜLÉSEK - Lapunk megjelenéséig f.évi jun.1-től az alábbi dolgozók nyertek üdülési beutalást.

Kedvezményes üdültetés: BALATONFÖLDVÁR: **Balázs** Miklósné és férje szept.20-okt.4., **Tóth** Sándor szept.19-okt.3.; BALATONFÜRED: **Márton** Mihály és felesége szept. 4-18.; BALATONSZÉPLAK: **Szabó** János és felesége szept.18-okt.2.; FÓNYOD-BELATELEP: **Zágoni** Sarolta jun.19-jul.2.; MÁTRAHÁZA: **Kerekes** Lőrincné jun.13-26.;

ŐSZÖD: Velichné Nagy Katalin szept.12-26.; PARAD: Tamás Péter jun. 12-jul.2.;
 PILISSZENTKERESZT: Németh Lajos és felesége jun.12-30.

Gyermeküdültetés - PARADFÜRDŐ: Bókey Béláné gyermeke Enikő és Molnár Sándorné gyermeke Gabriella szept.12-okt.3.

Önköltséges üdültetés - ŐSZÖD: Herke Rozália és édesanyja jun.18-jul.2.;
 SOPRON: Horváth Lajosné szept.19-okt.3.

Befejeztük és mérleget készíthetünk a KESZTHELYI ÉS VISEGRÁDI ÜDÜLTETÉSÜNK számadataiból. Jelentős anyagi ráfordítással, szakszervezeti tisztségviselőink, elsősorban keszthelyi dolgozóink odaadó munkájával szerveztük meg mindkét helyen az üdültetésnek azt a formáját, amellyel a családok nyári pihenését kívántuk lehetővé tenni. Dolgozóink és hozzátartozóik, akiknek közvetlen élményt jelentett, bizonyára jobban tudnának számot adni akciónk eredményességéről, mi az üdültetés befejezése alkalmából vállalkozásunk számadatait sorakoztatjuk fel. Jun.17-től szept.15-ig Keszthelyen és Visegrádon 136 személy üdült. Ebből: 40 személy könyvtárunk, 2 személy más könyvtár dolgozója, 6 nyugdíjas-könyvtáros, a velük együtt üdülő családtagok száma pedig 88 személy volt. A névszerinti felsorolást az alábbiakban adjuk:

KESZTHELYEN: jun.17-28. Nagy Borbála nyugd. Orsz.Műszaki Könyvtár, Pipics Zoltán nyugd. + 1 személy, Polzovics Iván + 1 személy Orsz.Műszaki Könyvtár, Szabó Ervin + 3 személy - jun.28-jul.9. Nemes Klára + 2 személy, Nyakó István + 1 személy, Tőkési Ilona + 2 személy - jul.9-20. Kemény István + 2 személy, Kovács Istvánné férje + 2 személy, Molnár Sándorné + 1 személy, Papp István + 1 személy, Zilahy Tamásné + 3 személy, Zólyomi Alfonsz Művelődésügyi Minisztérium - jul.20-31. Bántai Vilmosné + 2 személy, Horváth Lajosné + 2 személy, Keresztury Dezső + 1 személy, Kiss Györgyné + 2 személy, Nagy Katalin, Nagy Károlyné + 2 személy, Somogyi Andrásné + 2 személy, Takács Menyhért + 5 személy - jul.31-aug.12. Berlász Jenő felesége + 2 személy, Csákvári Elekné + 2 személy, Hoffer Rezsőné + 3 személy, Horváth Viktor + 4 személy, Jóboru Magda + 1 személy, Sebestyén Gáborné + 2 személy - aug. 12-23. Gombocz István + 3 személy, Róna-Tas András + 3 személy, Terbe Lajos + 2 személy, Tomcsányi Teodóra + 3 személy, Vermes Lászlóné + 2 személy - aug.23-szept.3. Csáti Alajos + 1 személy, Gordon Miklósné férje, Kruppa Ilona + 3 személy, Mérey Róbertné + 1 személy, Miklóssy János + 1 személy, Nádassy Lászlóné nyugd., Somkuti Gabriella - szept.3-15. Edvi-Illés Gyula nyugd. + 1 személy, Moravek Endre nyugd. + 1 személy, Tornya Alice + 2 személy, Veredi Gyula nyugd. + 2 személy.

VISEGRÁDON: jul.1-7. Németh Vincéné + 1 személy, jul.8-14. Vizkelety András + 1 személy, jul. 19-21. Gerő Zsoltné + 1 személy, jul. 22-28. Kovács Zoltán + 2 személy, jul. 29-aug.4. Storch Árpádné + 1 személy, aug. 5-11. Karácsony Rózsa + 1 személy, aug. 12-18. Krausz Jánosné + 2 személy, aug. 19-25. Benedicty Róbert édesanyja + 1 személy, aug. 26-szept.1. Beniczky György + 1 személy.

BEKÖLTÖZTEK MUNKATÁRSAINK a Guszev-utcai új lakásokba. A Guszev u.1.sz. alatti épületünkénél az emeletréépítési-akciót még 1959 decemberében szerveztük meg. Engedélyeztetése, a műszaki tervek elkészülése, a kivitelező vállalat biztosítása, majd az építés munkája közel négyéves várakozás után tette osak lehetővé az új lakások elkészülését. Kiszely Olivér 1 szobás garszon-lakást, Herendyné Lakatos Éva, Mérey Róbertné, Tamás Péter 1-1 szoba összkomfortos-lakást, Papp Ferenoné és Papp Zoltán 2-2 szoba összkomfortos-lakást kaptak a Guszev-utcai épületünk új emeletén.

TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST szerveztünk szept.15-én Szentendrére a Ferenoci István Muzeum-ban megrendezett "A későbizánci művészet Magyarországon" o.kiállítás, a görög-keleti püspöki könyvtár és a város műemlékeinek megtekintésére. A jól sikerült kiránduláson 18-an vettek részt. A kirándulás gondozója Dániel György, kalauzunk pedig dr.Huzsvik György, a püspöki könyvtár vezetője volt.

HUSZONÖTÉVES SZOLGÁLATI JUBLÁNSOKAT köszöntöttek baráti összejövetelek keretében a Gyarapítási Osztály és a Gazdasági Hivatal szakszervezeti csoportjai szept.13-án Varga Sándor Frigyes-t, szept.26-án Pálinkás Sándor-t üdvözölték az évforduló alkalmából.

BÉLYEGGYŰJTŐ KÖR alakul könyvtárunkban a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségének keretei között. A bélyeggyűjtő kör szervezése most van folyamatban, eddig több mint 20-an irták alá a belépési-nyilatkozatot.

TÁJÉKOZTATÁSUL KÖZÖLJÜK, hogy az október első napjaira tervezett észak-magyarországi kirándulásunk - tekintettel arra, hogy sem Sárospatakon, sem Aggteleken nem sikerült turista elszállásolást biztosítani - elmarad. Miután a kirándulást október második felére halasztani nem tartottuk célszerűnek, megrendezését a jövő év tavaszára tervezzük.

NÉMETH JÁNOS BÁCSI ezuton fejezi ki köszönetét azért a részvétért, melyet könyvtárunk munkatársai tanusítottak iránta fiának elhunytá alkalmából.

HIBAIGAZÍTÁS. Lapunk augusztusi számában megjelent "A Bibliográfiai Osztály munkájáról" o. cikkbe hiba csuszott. A Szerkesztőség azt a mondatot ami eredetileg így hangzott: "A feldolgozott kiadványok tömege pedig címleirási csoportonként külön-külön tékázva kap elhelyezést a raktárban." - így közölte le: "A feldolgozott kiadványok tömegét pedig címleirási csoportonként külön-külön tékázva helyezték el a raktárban." Így a Szerkesztőség azáltal, hogy a jövő időt felcserélte a befejezett multtal, minket igen nagy zavarba hozott, mert azt a látszatot kelti, mintha valótlan dolgokat állitanánk munkánk szépítgetésére. - Z.I.

KÖNYVTÁRI SZERVEZETEINK HÍREIBŐL

KISZ-HIREK

A nyári szünet utáni első taggyűlésünkön új tagokat üdvözölhettünk KISz-alapszervezetünkben. Az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központnak eddig a Trefort-utcai rendelőintézethez tartozó 8 KISz-tagja kérte, hogy alapszervezetünk munkájában részt vehessen. Új tagjaink: Ahábné Kozma Magdolna, Benkő Judit (az új KISz-csoport bizalmija), Gazdag Tiborné, Gebri Julia, Hajmássy Vilmosné, Krepuska Marianne, Matés Valéria, Torday Alice. Taggyűlésünkön felvettük a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjai sorába Sándor Erzsébetet, könyvtárunk fiatal dolgozóját. Az új alapszervi és KISz-tagoknak jó munkát kíván a KISz-szervezet vezetősége.

A KISz-szervezet vezetősége a nyár folyamán kiegészült. A már régebben üres szervezőtitkári helyet Gulyás Jenőné, az Orsz.Gyarapodási Jegyzék munkatársa vette át. Különböző munkákban segít a vezetőségnek Maozika Béla, aki egyébként tagja a VIII.ker. KISz oktatási bizottságnak is. Fogarassy Miklós, aki a kulturális teendők ellátásával volt megbízva, eltávozott intézményünkben.

A szórakoztatást biztosítandó, alapszervezetünk vezetősége október elejére klubestet rendez a pártszobában. A tervek szerint október elején Tatay András rendesi meg az összejövetelt. A KISz-szervezet hozzájárulásával piknik-alapon biztosítjuk a gyomort, a pártszervezet jóvoltából a KISz-alapszervezetnek használatra átadott kitűnő szénegépen a fül élvezetét.

A jövőben KISz-alapszervezetünk a jól dolgozó KISz-tagok számára színházjegyeket vásárol a közönségszervezetenél. Minden hónapban két KISz-tagnak szándékozik a vezetőség színházjegyet biztosítani, az új, legsikeresebb szindarabokhoz. A színházjegyeket Harsányi Eszter, alapszervezetünk gazdasági felelőse juttatja el az érdekeltekhez.

Október végén tartandó taggyűlésünkön megindul a KISz-alapszervezet "Mai kérdések" c. előadásorozata. Az első előadás az irodalmi ízlés változásáról szól. A következő előadásokat a képzőművészeti, zenei ízlés fejlesztéséről, a divatról, és ezenkívül olyan témákról fogjuk tartani, amelyeket a tagság javasol. Az előadásokat e témákkal foglalkozó könyvtári előadók tartják. Itt említjük meg, hogy a szeptemberi taggyűlés külpolitikai előadása is már lényegében ennek a sorozatnak bevezetője volt. Mai politikai kérdésekről Berkó Pál elvtárs beszélt a taggyűlésen. Előadásáért ezúton is köszönetet mond az alapszervezet nevében vezetőségünk. - ISZLAI ZOLTÁN

SPORT-HIREK

Csapatunk a VIII. ker. kispályás labdarugó-bajnokságon vesz részt. Eddig játszott mérkőzéseiről jelentjük:

Szept. 4. - OSzK - Művésztag Gyár 4:2 (0:2) OSzK: Horányi, - Mussinger, Bereczky Szirtes, Dán, Rónai. Az első félidőben csapatunk kissé idegesen játszott. Az ellenfél két szép góljával vezetésre tett szert. A második félidő kezétén kapuscserére került sor: Horányi és Mussinger helyet cseréltek. Csapatunk játékosai végre magukra találtak s előbb szépitettünk Dán góljával, majd győzelmet is sikerült kiharcolni. Góllövők: Dán, Horányi (3)

Szept. 12. - VIII. ker. Tanács - OSzK 7:4 (1:6) OSzK: Ónódy - Bereczky, Mussinger - Dán, Szirtes, Horányi. Az első félidőben mindkét csapat jó benyomást keltett. A szünet után azonban a taktikailag jobban játszó és erőfölényben lévő VIII. kerületiek kigurigázták játékosainkat. Egymás után rugták góljaikat. A félidő végén szépíteni próbáltunk, ami sajnos csak részben sikerült. Góllövők: Szirtes, Dán (2), Horányi.

Szept. 16. Országos Műszaki Könyvtár - OSzK 3:1 (1:1) OSzK: Ónódy - Bereczky, Mussinger - Sonnewend, Horányi, Buzás. Erős mezőfölényt harcolt ki csapatunk, az eredmény mégsem alakult kedvezően. Vezetésre tett szert a Műszaki Könyvtár csapata, néhány perc múlva azonban sikerült kiegyenlítenünk Mussinger góljával. A második félidőben ismét a mi támadásaink veszélyesebbek. A jól és szervezeten védekező OMK (élén a kapussal) azonban rendre felszabadította kapuját. Az ellenfél két gyors támadással beállította a végeredményt. Góllövő: Mussinger. - Tudósító: HORÁNYI ISTVÁN

